

Finanční činnost podniku

Materiál byl vytvořen v rámci projektu
Nové výzvy, nové příležitosti, nová škola

*Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podstata a význam financí a finančního řízení

Financování podniku je činnost, při které dochází k tvorbě, rozdělování a užití finančních zdrojů.

Rozeznáváme financování:

1. **financování běžné** - zajišťování a vynakládání peněz na běžný provoz podniku (nákup materiálu, paliva, energie, na výplatu mezd a platů, placení nájemného, přepravného, splácení krátkodobých závazků, placení daní a úhrada jiných výdajů)
2. **financování mimořádné**
  - a) při zakládání podniku - zajištění peněz na pořízení pozemků, budov, strojů, zásob surovin a materiálů a částek na mzdy a platy do doby, než začne příliv peněz ve formě tržeb
  - b) při rozšiřování podniku a jeho aktivit - nákup dalšího výrobního zařízení, nákup podílů jiných podniků, státních a podnikových obligací aj.
  - c) při spojování podniku a sanaci (SANACE = obnova prosperity - finanční injekce)
  - d) při likvidaci podniku

Při financování a finančním řízení podniku je potřeba vyřešit tyto nejdůležitější problémy → **do čeho má podnik investovat, z čeho má podnik investovat, kolik ze získaných přínosů ponechat v podniku.**

Pro zjištění stavu majetku a kapitálu podniku slouží **rozvaha**. Investováním se mění struktura majetku a kapitálu.

Podstatou financování a finančního řízení je neustálé usměrňování, aby byla co nejvýhodnější struktura kapitálu a majetku.

Předmět finančního řízení: finanční operace, které spočívají ve výhodném získávání finančních prostředků a jejich účelném a hospodárném investování.

Finanční řízení má čtyři hlavní úkoly:

1. získávat kapitál pro potřeby podniku
2. rozhodovat o rozdělení finančních zdrojů
3. rozhodovat o rozdělení zisku
4. zaznamenávat, analyzovat, kontrolovat a řídit hospodářskou stránku činnosti

K plnění čtvrtého úkolu slouží finanční výkazy (rozvaha, výsledovka, výkaz o cash flow), finanční analýza a finanční plánování.

Veškeré financování a finanční řízení je ovlivňováno třemi faktory:

1. **Faktor času** - dnešní rozhodnutí ovlivní tok peněz v podniku v dalším období
2. **Faktor kvantity** - výběr té varianty, která slibuje vyšší zisk
3. **Faktor rizika** - je spojen s výběrem možných variant. Zpravidla menší riziko přináší menší zisk.

Příčiny rizika:

- a) vnější - např. přírodní katastrofy, hospodářské krize, inflace
- b) vnitřní - např. chybný odhad poptávky, chybné zaměření investice

Riziko znamená možnost ztráty vložených prostředků.

Riziko ztráty vynaložených prostředků se snižuje jejich rozložením do více akcí. Rozložení financí = **PORTFOLIO**.

Finanční rozhodování

Provádí se na základě: - hodnotových ukazatelů, tj. racionálně
- předvídání (anticipace)

Kroky rozhodování

1. Vymezení problému, stanovení cíle
2. Rozbor informací a podkladů
3. Stanovení variant
4. Stanovení kritérií
5. Hodnocení výhodnosti variant
6. Volba nejvýhodnější varianty

Rozhodování je ovlivněno:

- a) informacemi - čím více správných informací, tím vyšší pravděpodobnost lepšího rozhodnutí
- b) časem - rozeznáváme:

- **rozhodování operativní** - rozhodnutí okamžitá, v krátké době (havárie, živelné pohromy)
- **rozhodování taktické** - obvykle vyžaduje malé peněžní částky a jinak nemění dosavadní činnost podniku; např. nákup stroje, pořízení větších zásob, zdokonalení výrobku. Chybné taktické rozhodnutí obvykle podnik nijak neohroží, jeho výsledky lze většinou přesně propočítat.
- **rozhodování strategické** - vyžaduje velké částky peněz a přináší velké změny v činnosti podniku. Očekávaným výsledkem je velká změna v zisku, která je však spojena s velkým rizikem. Chybné strategické rozhodnutí přináší velké ztráty, někdy přivede podnik i k bankrotu.

Obecná pravidla pro finanční rozhodování:

- preference vždy většího výnosu před menším
- preference vždy menšího rizika před rizikem větším
- za větší riziko se požaduje více peněz
- preference peněz obdržených dříve před stejnou částkou peněz obdrženou později

Zdroje financování

Podle původu rozlišujeme finanční prostředky na:

- vlastní zdroje
- cizí zdroje

Vlastní zdroje

Vytvářejí se postupným nahromaděním - **akumulací** - finančního majetku. Mezi vlastní zdroje financování patří:

- a) **interní financování (samofinancování)** - využití zisku po zdanění a odpisů
  - **nerozdělený zisk** - část zisku po odvodu daní, která se nerozděluje mezi majitele, ale slouží dalšímu podnikání
  - **odpisy** - slouží k obnově a rozvoji
- b) **kapitálové vklady** - vložení finančních prostředků vlastníkem; **základní kapitál** - finanční a

věcné vklady společníků

- c) **rezervní fond** - pojistka proti nepředvídaným rizikům v podnikání, slouží ke krytí ztrát a k překonání nepříznivého průběhu hospodaření
- d) **kapitálový fond** - *emisní ážio* (u a. s.)

Cizí zdroje

Jestliže vlastní zdroje nestačí, podnik se snaží o získání cizích zdrojů. Pořízením cizích zdrojů vzniká **dluh**, který musí podnik v určené době splatit.

Krátkodobé cizí zdroje

– jsou poskytovány na dobu do 1 roku, slouží ke krytí oběžných aktiv

Patří sem:

- a) **krátkodobé bankovní úvěry** - tzv. úvěrové výpomoci
- b) **obchodní úvěry** - dodavatelské; mezi dodavatelem a odběratelem. Obchodní úvěr se poskytuje od doby dodání zboží do doby zaplacení. Odběratel za dodávky zboží platí po uplynutí sjednané lhůty (např. 30,60 dní). Neplatí se hotově, ale přes fakturu. Poskytuje se ve zboží, splácí se zpravidla v penězích. Je zpravidla bezúročný.
- c) **zálohy odběratelů** - jsou úvěrem, který poskytuje odběratel dodavateli v penězích předem, před uskutečněním dodávky. Dodavatel ho splácí dodáním zboží. Poskytují se většinou bezúročně.
- d) **závazky vůči zaměstnancům** - dosud nevyplacené mzdy a platy
- e) **závazky vůči státu** - dosud nezaplacené daně
- f) **vydané krátkodobé cenné papíry** (především směnky a šeky)
- g) **factoring** - odkup krátkodobých pohledávek
- h) **výdaje příštích období** - náklady, které budou zaplacený v budoucnu

Dlouhodobé cizí zdroje

– jsou poskytovány na dobu delší než 1 rok, slouží ke krytí stálých aktiv

Patří sem:

- a) **dlouhodobé bankovní úvěry**
- b) **vydané dlouhodobé cenné papíry** (akcie, obligace)
- c) **leasingové financování**
- d) **projektové financování** - jde o zvláštní způsob financování finančně náročných projektů (např. těžba a zpracování nerostných surovin, výstavba nových elektráren). Úvěr se poskytuje buď formou normální půjčky nebo banky půjčují zprostředkovatelské organizaci. Ta pak použije úvěr na úhradu záloh vlastníkovu projektu na budoucí dodávky.
- e) **venture kapitál** - rizikový kapitál; je to finanční technika, která umožňuje financování rizikových, ale potenciálně velmi ziskových projektů, resp. firem. Rizikový kapitál není jednorázové poskytnutí financí, ale jedná se o časově omezené investování do mladých firem bez silného finančního zázemí, ale s vysokým potenciálem růstu. Cílem je podílet se na hospodářském výsledku financovaných firem.
- f) **forfaiting** - odkup dlouhodobých pohledávek

g) **záonné rezervy** - vytváří se z vlastních peněz firmy, přesto patří k cizím zdrojům. Tyto prostředky mají předem stanovený účel (zejména zákonem uznávaná rezerva na plánovanou velkou opravu strojů a zařízení). Tyto prostředky neprocházejí zdaněním daní z příjmu.

Druhy úvěrů

Úvěry	Forma poskytnutí	Forma splácení
Peněžní	Peníze	Peníze
Obchodní	Zboží	Peníze
Zbožové	Zboží	Zboží
Předplatné	Peníze	Zboží
Devizové a euroměnové	Zahraniční peníze	Zahraniční peníze

Faktoring

Jedná se o finančně úvěrový obchod, při kterém banka nebo specializovaná finanční instituce - **faktor** odkoupí krátkodobou pohledávku před její splatností za úplatu.

Faktoring se provádí **u obchodů se zbožím běžné spotřeby** (např. potraviny, oděvy, obuv, elektronika) i **se zbožím pro výrobní spotřebu** (např. kompletační díly, součástky).

V praxi může jít o odkoupení jednotlivých pohledávek, častěji však o **odkoupení veškerých pohledávek** v určitém čase nebo do určitého peněžitého limitu.

Forfaiting

Jedná se o finančně úvěrový obchod, při kterém banka nebo specializovaná finanční instituce - **forfaitér** odkoupí dlouhodobou pohledávku před její splatností za úplatu.

Forfaiting se provádí **u obchodů při dodávkách strojů, zařízení a investičních celků**, rovněž však se odkupují **pohledávky bank**.

Na rozdíl od faktoringu požaduje forfaitér s ohledem na delší dobu splatnosti pohledávky, a tím větší riziko, ještě ručení dalšího subjektu (především banky).

Odkupují se především jednotlivé pohledávky, navíc se ve funkci forfaitéra často spojuje několik institucí s cílem snížit riziko (konsorcia).

Srovnání faktoringu a forfaitingu

Charakteristický rys	Faktoring	forfaiting
Podstata	smlouva - průběžný odkup	odkup jednotl. pohledávek
Doba splatnosti pohledávky	krátkodobé do 180 dnů	dlouhodobé až 8 let
Rozsah financování	max. 80 – 90 % pohledávky	výše pohledávky - diskont
Předpoklady	spolehlivý odběratel	kvalitní ručitel

Finanční analýza

analýza = rozbor

Finanční analýza je činnost, při které se hodnotí podnik z hlediska jeho ekonomického zdraví. Předmětem finanční analýzy je tedy komplexní hodnocení úspěšnosti podniku z finančně ekonomického hlediska.

Výsledky finanční analýzy slouží především pro tvorbu koncepce rozvoje podniku, volbu strategie a její realizaci. Můžeme analyzovat příčiny nepříznivého vývoje, naplánovat peněžní příjmy a výdaje v různých časových horizontech.

Kvalifikovaná a pravidelně prováděná diagnóza umožňuje odhalit případné poruchy finančního zdraví v době, kdy je ještě možné různými zásahy tyto poruchy napravit.

Zdroje dat pro finanční analýzu

1. rozvaha podniku (balance)
2. výkaz zisku a ztráty (výsledovka)
3. výkaz cash flow - přehled o peněžních tocích; příjmy a výdaje za určité období

Další údaje lze vypočítat z ostatních zdrojů nebo zjistit dodatečným šetřením.

Postup finanční analýzy

1. výpočet poměrových ukazatelů za daný podnik
2. srovnávání poměrových ukazatelů s odvětvovými průměry – komparativní analýza
3. hodnocení poměrových ukazatelů v čase – trendová analýza
4. hodnocení vzájemných vztahů mezi ukazateli
5. návrh opatření – analýza odhaluje slabá a silná místa ekonomiky podniku a slouží jako podklad pro finanční řízení a plánování

Rozborové techniky

1. technika procentuálního rozboru

– vypočítává procentuální podíl jednotlivých složek rozvahy či výsledovky k určitému předem zvolenému ukazateli (především roku, bilanční sumě, tržbám z prodeje výrobků)

a) **vertikální analýza** - ukazuje podíl jednotlivých položek na celkových hodnotách. Např. podíl

položky budovy na dlouhodobém majetku podniku a dále podíl tohoto dlouhodobého majetku na celkových aktivech. Lze tak sledovat změny ve struktuře jednotlivých položek finančních výkazů v čase.

b) **horizontální analýza** - porovnává ukazatele v čase. Např. o kolik procent se změnil hospodářský výsledek oproti minulému období. Má-li podnik dostatečnou časovou řadu, je schopen vysledovat určité tendence ve vývoji jednotlivých veličin a vyvodit patřičné závěry. Změny lze vyjádřit:

- **absolutní hodnotou** - hodnoty budeme odečítat ($H_1 - H_0$), zjistíme tak celkovou změnu v peněžních jednotkách
- **relativní hodnotou** - hodnoty budeme dělit (H_1 / H_0), zjistíme tak procentuální změnu jednotlivé položky

2. Poměrová analýza

- poměrovým ukazatelům se dává přednost před technikou procentuálního rozboru
- poměrové ukazatele vznikají jako podíl dvou absolutních ukazatelů [$u = A / B$]
- umožňují srovnávání určitého podniku s jinými podniky (**mezipodnikové srovnávání**) nebo s odvětvovými průměry (orientační číslo závislé na oboru podnikání, individuálních podmínkách, způsobu vykazování údajů v účetnictví a oceňování majetku)
- doporučené hodnoty ukazatelů jsou sice užitečné, ale řada zdravých podniků se od nich může velmi významně lišit. Proto je pro podnik důležitější sledovat vývoj v čase (časové srovnávání) → po měsících, čtvrtletích, letech.

Základní poměrové ukazatele finanční analýzy

- ukazatelů se postupem času vyvinulo obrovské množství, dokonce existuje i několik různých ukazatelů pro hodnocení stejné charakteristiky finanční situace
- pro zjednodušení můžeme vybrat několik základních skupin ukazatelů poměrové analýzy:
  - **ukazatele výnosnosti (rentability)** - poměřují zisk s výší zdrojů, jichž bylo použito k jeho dosažení
  - **ukazatele likvidity** - charakterizují schopnost firmy splácet své závazky
  - **ukazatele zadluženosti** - ukazují vztah mezi cizími a vlastními zdroji financování firmy; měří rozsah, v jakém podnik používá k financování cizí zdroje (dluhy)
  - **ukazatele aktivity** - měří, jak efektivně firma hospodaří se svými aktivy

Náklady

- jsou peněžním vyjádřením spotřeby věcných prostředků a práce při hospodářských činnostech podniku (výroba, prodej, poskytování služeb)

Třídění nákladů

Explicitní náklady – náklady skutečně vynaložené na nákup či pronájem výrobních faktorů (mzdy pracovníků, úroky za úvěr, platby dodavatelům za materiál a služby, náklady na nákup strojů, surovin). Můžeme je běžně zjistit z účetních dokladů.

Implicitní náklady - náklady, které podnik reálně neplatí. Jedná se v podstatě o „ušlý příjem“ z výrobních faktorů, které podnik vlastní a používá je v podnikání (vlastní práce, použití budov ve vlastnictví atd.). Používáním těchto výrobních faktorů se podnik vzdává možnosti pronajmout tyto výrobní zdroje někomu jinému. Implicitní náklady se v účetnictví nevidují.

Jestliže se podnikatel rozhodne nepronajímat výrobní faktory, které vlastní, někomu jinému, připravuje se např. o:

- mzdu kterou mohl získat, kdyby pracoval pro jinou firmu
- úrok z kapitálu, který mohl získat, kdyby uložil svůj kapitál v bance
- rentu, kterou by získal, kdyby pronajal půdu

Náklady můžeme členit podle různých hledisek, rozlišujeme:

1. Podle druhů

- a) mzdové náklady (mzdy a platby)
- b) materiálové náklady (spotřeba materiálu, paliv a energie)
- c) nemateriálové náklady (odpisy)
- d) finanční náklady (pojistné, úroky, penále, pokuty)

2. Podle účelu

- a) náklady přímé - lze přesně určit spotřebu na jednotku výroby
- b) náklady nepřímé - nelze přímo určit spotřebu na jednotku výroby

3. Podle sféry činnosti

- a) náklady výroby
- b) náklady oběhu (prodej výrobků)

4. Podle vztahu k objemu výroby

- a) fixní náklady - nejsou závislé na objemu vyrobené produkce, podnik je musí uhradit i když nevyrobí (odpisy, nájmy, údržba a správa budov)
- b) variabilní náklady - proměnlivé; mění se s objemem produkce, a to:
  - *proporcionálně* - mění se stejným tempem jako se mění objem výroby
  - *degresivně* - stoupají pomaleji než objem výroby
  - *progresivně* - stoupají rychleji než objem výroby

5. Z hlediska účetnictví

- a) provozní náklady
  - spotřebované nákupy
  - služby
  - osobní náklady
  - daně a poplatky
  - jiné provozní náklady
  - odpisy, tvorba rezerv a opravných položek
- b) finanční náklady - vztahují se k finančním operacím (úrokové a kursové operace, operace s cennými papíry)
- c) mimořádné náklady - souvisí s mimořádnými účetními případy (manka, škody, změny způsobu oceňování)

Náklady v podniku

1. celkové náklady (TC) - představují nejnižší souhrnné peněžní výdaje podniku, které jsou nezbytné k výrobě příslušného objemu produkce; celkové náklady se rovnají součtu fixních a variabilních nákladů
2. průměrné náklady (AC) - vypočtou se jako podíl celkových nákladů a jednotek produkce
3. mezní (marginální) náklady (MC) - představují dodatečné náklady na produkci jedné dodatečné jednotky výstupu, náklady potřebné k rozšíření objemu výroby o jednotku.

Finanční plánování

Význam a cíle finančního plánování

Plánování = stanovení cílů, cest i prostředků, kterými lze těchto cílů dosáhnout

Zpravidla se daného cíle dosahuje plněním dílčích úkolů. Součástí plánování je i kontrola plnění plánu.

Finanční plánování

- jeho výsledkem je *finanční plán*
- řeší v zásadě 2 otázky:
  1. jak utratit peníze (levá strana rozvahy – investiční rozhodování)
  2. jak peníze opatřit (pravá strana rozvahy – finanční rozhodování)
- *význam FP* → pomáhá podnikům vyhnout se chybám v budoucnosti

Finanční plánování zahrnuje:

- stanovení finančních cílů podniku (zisk, tržní hodnota firmy)
- analýza rozdílů mezi skutečným a cílovým (očekávaným) stavem
- souhrn opatření potřebných k dosažení cílů

Při finančním plánování se využívá výsledků a některých metod finanční analýzy.

Charakteristické rysy FP

- řeší vazbu mezi investičními a provozními potřebami a finančními možnostmi podniku
- umožňuje reagovat na různé uvažované investiční a finanční varianty
- je podkladem pro operativní a strategické řízení podniku
- umožňuje zvyšování výkonnosti a tržní hodnoty podniku
- vyjadřuje budoucí důsledky současných podnikatelských rozhodnutí

Finanční plán

- není povinný
- obsah a rozsah je věcí úvah a potřeb podniku; záleží na přístupu managementu podniku k této problematice i na velikosti podniku, zejména pak na složitosti jeho vnitřních a vnějších vazeb
- má různý stupeň podrobnosti i dokumentace (malý podnik = několik listů papíru s poznámkami, velký podnik = rozsáhlý dokument)

Zaměření finančního plánu

1. odbyt a tržby
2. výsledky hospodaření
3. požadavky na majetek
4. potřeba finančních zdrojů
5. ekonomické předpoklady

Srovnání krátkodobého a dlouhodobého finančního plánování

	<i>krátkodobé FP</i>	<i>dlouhodobé FP</i>
časový horizont	do 1 roku	2 – 5 let (i více)
charakter	krátkodobý	dlouhodobý
souvisí s	běžnou činností podniku	1. s obnovou DM 2. s plánem rozvoje
týká se	oběžných aktiv	stálých aktiv
úkol	obstarat kr. fin. zdroje	obstarat dl. fin. zdroje
cíl	zajištění likvidity	růst tržní hodnoty firmy

Daňová soustava

Daňová soustava je systém, jehož účelem je zabezpečit příjmy státu vybíráním daní. Získané prostředky jsou používány na zabezpečení chodu státní správy a veřejného sektoru hospodářství.

Principy zdanění

1. **Princip spravedlivého zdanění** - stejné podmínky pro různé typy subjektů, pro tuzemské i zahraniční firmy, výše zdanění nezávisí na druhu podnikatelské činnosti apod.
2. **Princip daňové univerzality** - zdanění má platit všeobecně, tedy pokud možno s co nejmenším počtem výjimek z daných pravidel
3. **Princip dostatečné daňové výnosnosti** - jde o zabezpečení dostatečných, ale ne přehnaných daňových výnosů
4. **Princip daňové únosnosti** - daně únosné pro daňové poplatníky
5. **Princip daňové spravovatelnosti** - dobré administrativní a organizační zajištění správy daní. Mít takové daňové předpisy, které umožní snadný výpočet daní, kontrolu správnosti a platby.

Základní pojmy z oblastí daní

Daň - povinná nenávratná platba FO a PO do veřejných rozpočtů. Je to platba pravidelně se opakující, za kterou stát neposkytuje žádnou přímou protihodnotu.

Daň přímá - vyměřená podle důchodových a majetkových poměrů FO a PO. Každý poplatník podává přímo na finanční úřad daňové přiznání a daň přímo uhradí.

Daň nepřímá - je součástí ceny nakupovaného zboží a služeb. Platí ji spotřebitelé prodávajícímu, který ji odvede státu.

Poplatník daně - FO nebo PO, z jejichž peněz je daň placena (ten, z jehož kapsy peníze budou)

Plátce daně - FO nebo PO, která je povinna daň vypočítat, vybrat a odvést státu

Správce daně - příslušný finanční orgán, který daň přijme, kontroluje správnost výpočtu a odvádění daní a ukládá sankce v případě neplnění daňových povinností

Předmět daně - finanční hodnota (nějaký příjem), na jejímž základě je uložena poplatníkovi daňová povinnost

Základ daně - část předmětu daně; částka, ze které se daň vypočítává; předmět daně se upraví o přičitatelné a odčitatelné položky

Sazba daně - pevná částka nebo procento ze základu daně, pomocí ní se stanoví skutečná výše daňové povinnosti

Splatnost daně - okamžik, se kterým je spojena povinnost platit daň (vymezují jednotlivé daňové zákony)

Možnosti placení → jednorázově, po částech (splátky), zálohy + vyúčtování

Daňové přiznání - dokument, ve kterém musí plátce uvést všechny skutečnosti potřebné pro výpočet daně. Přiznání se musí odevzdat v termínu stanoveném v daň. zákonech finančnímu úřadu.

Daňová soustava ČR

– současná daňová soustava platí od 1.1. 1993

Přímé daně

a) **Daň důchodová** - platí se podle výše příjmu poplatníka

– daň z příjmů FO, PO

b) **Daň majetková** - platí se z majetku (pozemky, stavby, motorová vozidla)

– daň z nemovitostí (pozemky, stavby)

– daň z nabytí nemovitých věcí

– daň silniční

Nepřímé daně

a) **Daň univerzální** - platí se ze všech druhů zboží a služeb

– daň z přidané hodnoty (DPH)

b) **Daň selektivní** - platí se jen z některých druhů zboží

– spotřební daně (daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína, daň z tabákových výrobků)

– daně energetické (daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv, daň z elektřiny; byly zavedeny od 1.1.2008)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ